

Радничке Новине

ОРГАН СРПСКЕ СОЦИЈАЛНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

УРЕДНИШТВО
И
АДМИНИСТРАЦИЈА
НАЛАЗИ СЕ
У ШТАМПАРИЈИ
„ГУТЕНБЕРГ“

Број 5 пара

Излазе сваки дан

СТАРА ОПАСНОСТ

Новости су јуче пронашле нову опасност за земљу Србију.

Мислите ли да је та нова опасност овај рат, који водимо за рачун енглеских фабриканата, француских рентијера и руских реакционара и који је већ досад уништио бар једну добру, и најбољу, четвртину ове земље и овог народа? Или мислите да је та нова опасност глад, која све више бесни у масама услед бескрајне скупине животних намирница и услед страховите немарности и буржоаске владе и буржоаске опозиције и буржоаске штампе? Или мислите да је та нова опасност пегави тифус, који захвата све већи број становника и који прети да се из болница, где је за данас локализован, пренесе и у вароши и села? Или мислите да је та нова опасност колера, која нам се спрема у госте на пролеће и којој је небрига санитета оставила широм отворена врата? Или, најзад, мислите да је та нова опасност трећа аустро-немачка најезда на Србију која се ево два месеца припрема?

Не, не, не: глупи сте и слепи код очију! Та нова опасност за Србију то су, по тврђењу патриота око *Новости* — *Радничке Новине!*

Радничке Новине, које су се једине бориле против овога рата и откривале његове праве мотиве и циљеве! *Радничке Новине*, које су предвиђале ову глад и једине на време опомињале владу да је спречи! *Радничке Новине*, које су се готово једине, а свакако најенергичније, бориле против бездушних шпекуланата са животним намирницама! *Радничке Новине*, које из дана у дан указују прстом с које стране опасност од заразе прети и које мере за њено спречавање треба предузети! *Радничке Новине*, које, у интересу ове земље и овога народа, опомињу владу и свет да добро отворе очи пред великом опасошћу која нас очекује од будућег напада Аустрије и Немачке и које због тога захтевају да се Србији за времена нађе ослонаца и спаса!

И *те* новине и *та* Партија чије су оне орган: то је, знате, нова опасност за Србију, по тврђењу *Новости*....

„*Радничке Новине* постају *права опасност за земљу*“, тако веле *Новости* од речи до речи.

Знамо добро шта то значи! Нисмо, одржавали интимне везе са полицијом, као многи наши политички и журналистички противници; али смо на несрећу, имали толико пута прилике да се сукобљавамо са разним полицијским шпијунима и аген-

тима провокаторима, те разумемо добро њихов језик...

Али ко то, молићемо, представља данас буржоаску жуту штампу, која хоће од нас да спасава Србију? Новинари који налазе да је рентабилније и безопасније вршити, помоћу нотица, уцене над приватним лицима и њиховим породицама него ли сећи кесе, отварати калаузима радње и обијати длетом кесе! Новинари који би, да нису чланови појединих редакција, били, по својој писмености, по своме васпитању, по своме укусу, по своме моралу, по целој својој психологији и идеологији, портри на дорћолским бурдељима! Новинари који данас раде на једном листу и у једној заједници, а већ сутра подижу јавно једни против других најстрашније и најодвратније оптужбе — да би прекосутра опет заједно радили и опет на друге насртали! Новинари који друг другу, као Савчић и Наум Геца, зет тасту, као Бојовић и Мићић, брат брату, као Браћа Савићи, подмећу ноге, врше подвале и плету интриге и замке! Новинари који под фирмом патриотизма имају само један циљ: да намлате што више маријаша! Новинари који васпитавају масе за политички живот на тај начин што код њих изазивају само слепи шовинистички бес и људождерске апетите а за приватни живот тиме што им буде и разгревају најниже и најпрљавије инстинкте! Новинари који су прекјуче били анархисти, јуче самосталци а данас фузионаши, као на пример Крста Цицварић, и који у својој животињској мржњи према нама иду чак дотле да *свесно клеветашу* и, као хијене, раскидају чак и људе по гробовима, као што тај исти Цицварић ради са нашим несрећним Туцовићем! Новинари који никада немају ни ока ни срца за беду маса и поред којих свет може падати као плева од глади, зиме, заразе и ратне фурије а да за све то немају ни једне речи! И, најзад, новинари који у борби са једним принципијелним политичким противником могу да избаце само гадне провокације и да узимају на себе улогу која једино припада полицији, као што је ово случај са *Новостима!*

Да ли су *Радничке Новине* нова опасност за ову земљу, то је питање на које ће у своје време одговорити масе овог јаднога и напаћенога народа од кога се тражи све а о коме нико сем Социјалне Демократије не води баш никаква рачуна. Али да је ова жута штампа, са *Новостима* као једним својим достојним чланом, *стара* зло и *стара* опасност за овај народ: морална и политичка гангрена која га разједа

и раскида, то је за нас сасвим јасно и несумњиво...

* * *

То је *једна* стара опасност за ову земљу: новинари који немају ничега светог, сем својих бедних интереса и својих гадних инстинката.

А друга стара опасност, то су наши политичари, и нарочито дипломати, који се са целатском ладнокрвношћу титрају животима стотина хиљада и судбом целог овога народа. И док имамо новинаре који се не стиде никога, дотле имамо политичаре и дипломате који не жале никога — сем, разуме се, своју драгоцену личност која у њиховим очима вреди више но хиљаде обичних, плебејских, профаних.

Нашим новинарима није то ништа унети данас омразу међу Србе и Арнауте, сутра међу Србе и Бугаре, прекосутра међу Србе и Турке, а затим међу Србе и Немце. И као год што њима није ништа лакше и пријатније него припремити масе за узајамну мржњу и људождерску гозбу, исто тако нашим дубокоумним дипломатама није ништа лакше него објављивати рат за ратом. Ономад Турцима, прекјуче Бугарима, јуче Аунаутима, данас Аустријанцима, а сутра, само ако им прасне ћеф, опет Бугарима!

Један од те господе дипломата који би био у стању да са неког жура или банкета пошље без премишљања телеграм о објави рата маком наше суседу не прекидајући ни за тренутак интимно курисање са неком отменом господом, јесте газда од *Новости*, г. Павле Маринковић. Тај шупљоглави шарлатан отишао је био зимус у Софију и изјавио свима бугарским листовима да су Срби готови да, пошто сврше овај рат с Аустријом, одмах после тога загазе и у четврти, односно пети рат: поновни рат са Бугарском! И он господин, који је морао прво да се увије у десет шлофјанки и једну дебелу бунду да би у загрејаном купеу прве класе могао доћи до Софије, није презао да прети новим ратом у име стотина хиљада оних јадника који још нису излечили ни реуматизам од прошлих ратова и који се данас, без шињела и без опанака, смрзавају и умиру на савској и дунавској чистини!

И ето тај господин и њему слични — а таквих има много не само у Србији него и у Бугарској: *што смо ми увек наглашавали!* — припремају ових дана нов покољ између два дела једнога истог народа!

Доста је било безумља! Кома је сврака попила мозак, тај нека иде за тим бездушним шовинистичким новинарима и политичарима! Ми нећемо! И то није мишљење само динашњег уредника *Радничких Новина* (који је, уосталом, већ толико година њихов уредник и који је писао уводне чланке онда када се

уредник *Новости* учио да пише репортерске белешке) него је то и мишљење целе наше Партије, као год и мишљење оних растурених хиљада наших другова и присталица, који ће, у пркос свима шовинистичким провокацијама и претњама, узвиквати, у овим данима заједничке опасности, одушевљеније но икад и одлучније но икад:

Да живе наша браћа Бугари!

НА БРЗУ РУКУ

Распуштена Скупштина...

Г. Лазар Марковић, професор Универзитета, расправља ових дана у Самоурави пишање: да ли је ова Скупштина распуштена или није? И г. професор сјавио је ради тога у покрећу целу ону гломазну и шрому јурисличку машинерију.

Ја не знам што ће му све то! За мене, ово пишање је давно и пошћуно расправљено. Распуштена је ова Скупштина, распуштена је још како; и нема, ваљада, од ње распуштеније Скупштине у целој историји српскога парламента...

Зашто је шећер скупљи!

Једна безобразна шпекулација

Фабрика шећера у Параћину хоће на све могуће начине да поскупи шећер, који је и иначе и сада скупљи за 20% но у нормалном добу. Она се користи тиме што је фабрика у Београду изгорела, а лагер који је имала однели Аустријанци.

Поставши на тај начин једини произвођач, она је пре 20 дана објавила да услед покварене машине не може за дуго израђивати шећер. Користивши се што на лагеру има 50 вагона шећера II врсте, у главама, она хоће да тај шећер прода у овом моменту за 30% скупље но што би га морала продавати у Априлу и Мају, јер се тај шећер троши само за слатко и бомбону.

Када су то дознали великопродавци, одмах су дигли цене и они за 10%, и онда није чудо када шећер кошта у Параћину 1.30, Нишу 1.40, Младеновцу 1.50, Ваљеву и Београду 1.80—2 дин. килограм.

Ми енергично тражимо да г. Министар Привреде образује комисију, те да она извиди ове злоупотребе фабричне, да попише и инвентарисхе фабрични лагер и сировину, да прегледа машинерије и да за лажно покварене машинерије казни, да цене регулише и продају у злату замени сребром.

Иначе ако неће то, нека подејствује да се шећер слободно увезе са стране, па ћемо ми онда сами научити фабрику да спушта цене, да буде умеренија и да не цеди из рата профит.

Новостии, артија за личну употребу браће Маринковића, напале су, у јучерањем броју, и *Радничке Новине* и мене лично, са љутином коју лакој може да покаже само онда када увредите не њега него његовог господара. На ту бедну смешу лакејске индигнације и шовинистичког провокаторства, *Новостии*, у колико је у питању наш лист и наша Партија, добијају одговор у данашњем уводном чланку; а у колико сам лично у питању, хтео бих да додам томе свега неколико речи, не ради обавештавања *Новостии* и њихових редактора, који ме се мало тичу, него ради обавештења оних читалаца који прате овај наш спор.

Новостии квалификују као „ретку дрскост“ то што сам ја прошли пут казаша да су оне и пре Новембра тврдиле да је Аустрија нудила Србији мир, и ако оне пре Новембра нису ни излазиле. Лепо; али зар оне нису толико пута и после Новембра тврдиле да Аустрија нуди мир; па да Немачка нуди мир; па да је у Пешти велика буна, па да је у Бечу буна; па да је Франца Јозеф умро, па да је онда абдицирао; па да нам долазе у помоћ Јапанци: и триста којеких других глупости и кретенизма! И зар су се оне нешто тиме извињиле кад признају да су само од Новембра али не и до Новембра лагале, бестидно лагале овај грешни свет, заједно са осталом својом браћом?

Ако се, дакле, у целом овом спору може мени шта пребацити, онда ми се може пребацити само то што нисам знао тачно од када су *Новостии* почеле лагати, то ће рећи излазити. Ја тај свој грех признајем: ја нисам у стању да памтим крупне историјске датуме, као што је на пример дан када су поново почеле излазити *Новостии* а поново престала *Трибуна* и као што ће бити дан када ће поново почети да излази *Трибуна* а поново престати да излази *Новостии*. А изјаву *Новостии*: да оне пре Новембра нису ни излазиле примам и нотирам са задовољством: за ову земљу и за њено јавно мњење већ је чист хар и то што један такав лист као што су оне није излазио бар до месеца Новембра...

Када бих био у положају оног докатога попа који крсти и јариће, ја бих своје писање о *Новостии* могао оправдати цитирањем његових небројених ванредних издања у току ова два три месеца. Али, ја имам преча посла, а за цело да и публика има преча посла. Она је већ једанпут читала све те лажи и кретенизме *Новостии*, платила их чесно и поштено својим марјашима — и тиме стекла несумњиво право да их бар по други пут не чита...

А и за мене лично, нема одвратнијег посла него што је то додир са нашом жутим штампом, којој на челу стоји онај новинарски гуано Цицварић, штампом која сва представља једну огромну гомилу љубрета и која је само један срам за ову земљу и овај добри народ. Шанфор је згодно казао: *Il y a des siècles où l'opinion publique est la plus mauvaise des opinions. Il y a des siècles où l'opinion publique est la plus mauvaise des opinions. Il y a des siècles où l'opinion publique est la plus mauvaise des opinions.* Има времена када је јавно мишљење најгоре од свију мишљења. За земљу Србију, за њену штампу и за ово време, та максима духовитога француског револуционара важи у најпунијој мери.

Душан Поповић,
уредник *Радничких Новина*

Аустријска Црвена Књига Хоће ли и она бити преведена?

Како јављају страни листови, Аустро-Угарска је у Црвеној Књизи издала своју дипломатску преписку поводом сарајевског атентата и европског рата.

Хоће ли наша влада, пошто је превела и објавила руску, енглеску и немачку дипломатску преписку, превести и издати и ову аустријску? Ради осветљавања целокупне ствари, врло би потребно било упознати нашу читалачку публику и са том књигом.

Тек ће се онда са пуном објективношћу и верзираношћу моћи да говори о целом овом сукобу, који има тако страшне и кржаве последице.

Значајна опомена

Односи са Бугарском све се
више заоштравају

Сви полуванични листови у Софији публикују једну изјаву која има карактер владинога коминикеа. Та изјава гласи:

„Бугарској је поново наметнуто, у најакутнијој форми, питање о македонским бегунцима, због варварског грчкога и српскога режима.

„Наши суседи баш никако неће да воде рачуна о раздражености бугарскога народа коју изазива непрекидно долажење изгладнелих и бедних Бугара. Ми смо неколико пута скрећали пажњу ња и сада понављамо да је немогуће бугарској влади да укроти оштри гнев, онда кад нам је свима јасно да се хоће да расели једна чисто бугарска земља.“

У којој су мери ове оптужбе тачне, то је споредно питање; главно је то да, кривицом српских и бугарских власника, ствари све више иду у суноврат...

Патриотизам буржоазије

Како су се набављали опанци

Ако се истрага коју је повела Скупштинска Анкета буде водила како треба, афера с опанцима откриће у свој наготи безобзирност и сав морални трулеж и корупцију у највишим државним установама. Ако после европског рата Србија и не стане у ред великих сила по величини своје територије, она ће се по аферама моћи поредити с Француском, Русијом и Немачком. Довољно података још нема, али има детаља који значе најстрашнију оптужбу против оних који су се имали старати за набавку обућа. Факат који ћемо изнети најречитије говори да се у Министарству Војном не само није водило рачуна о потребама војске и народне привреде него ни о државној кеси.

Да видите само!

Кад је почетком Септембра прошле године закључена прва лиферација румунских опанака по 5,50 леа, једна бучурешка фабрика опанака, *Сайашино*, понудила је Министарству Војном, преко српског посланства у Букурешту, да му излиферује 300.000 пари опанака по 3,20 леа. Међутим, Министарство Војно на ту понуду није ништа одговорило, али је затим стално закључивало нове лиферације румунских опанака по 5,50 и 5,70 леа, тако да је до краја прошле године набавило румунских опанака отприлике милион пари...

Оно није хтело да прими понуду румунског фабриканта, али је примало румунске опанке од тог и других фабриканата, по 2 динара скупље, преко посредника. Посредника, јер су то у ствари били сви лиферанти. Они су одлазили у Румунију и закључивали с фабрикантима погодбу да за тај и тај дан спреме толику и толику количину опанака, да је тада пријаве комисији, коју је Министарство Војно послало у Румунију, па тек кад комисија прими опанке и њима овери рачуне, они су се разрачунавали с фабрикантима, којима често нису ни капару давали.

И док је Румунија, закључујући погодбе директно с фабрикантима, набавила огромне количине опанака по 3 леа, ми смо их плаћали скоро дупло и баџили преко два милиона динара у цеп лиферантима, који су у замену давали опанке који су се цепали после неколико дана или били мали као шака.

ПОД РАТНОМ КОСОМ

Душан Вуковић
типограф

19. Јануара умро је у Крушевцу од задобијених рана друг Душан Вуковић, типограф.

Међу многобројним крвавим жртвама које је српски пролетаријат поднео у овом страшноме и безумном рату, друг Вуковић је једна од тешких, и губитак који је његовом смрћу претрпео раднички покрет велики је.

Вуковић је био од велике вредности и као радник у својој струци, за којим се такође мора жалити и за којим *Радничке Новине*, као за својим старим и добрим метром, морају нарочито заплакати.

Али је он још од веће вредности био као радник и борац у пролетерском покрету. Међу типографима он је био много цењен и уважан, и за неколико последњих година он је био секретар Дружине Типографских Радника уживајући поверење и углед код свију њених чланова без разлике.

Но, друг Вуковић није имао око само за своју стручну организацију; он је имао око и срце за цео раднички покрет, за ствар пролетаријата, и он се, под заставом Социјалне Демократије, борио не само за поправку његовог положаја у садашњости него још и за његово дефинитивно ослобођење у будућности. Он је био један од оних типографа који је сасвим правилно увиђао да ниједна струка радника не може поправити свој положај ни ограничити капиталистичку експлоатацију ако не стоји у најтежој економској и политичкој вези са целокупном организацијом радничке класе; као што је увиђао и то да пролетаријат не може да се задовољи никаквим успесима у оквиру данашњег друштва него треба да ради свим силама на остварењу Социјалистичкога Друштва, које ће једино ослободити и спасти од крвавога капитализма не само раднике него и цело Човечанство.

Слава другу Вуковићу, који је тако млад пао на страшној људској касапници!

ПОСЛЕДЊЕ ВЕСТИ

(ТЕЛЕГРАМИ ПРЕС-БИРОА)

СИНОЊНИ ТЕЛЕГРАМИ

Турци се повлаче од Суецког Канала

Лондон, 27 јануара. Званично.— Турци, који су напали на наше трупе код Суецког Канала, сада су у пуном повлачењу на исток. Сада јављају да на двадесет миља око Суецког канала нема ниге турске војске.

Досадашњи енглески губитци

Лондон, 27 јануара. — Председник министарства Аскиџ изјавио је у Доњем Дому, да енглески губитци од почетка рата до 22 јануара износе 104.000 људи.

Сазоновљев говор

Петроград, 27. јануара. — Г. Сазонов је у своме говору у Думи између осталог изјавио и ово:

Русија је била верна својим вековним традицијама доброга суседства, које је поштено одржавала, док је Немачка у свакој прилици опонирала Русији и трудил се да дражи противу ње суседне јој земље, нарочито оне са којима је Русија везана најважним интересима, као што су Скандинавске земље. Немачка је сејала у Галицији неповерење према Русији и стварала у њој помоћу свога новца анти-руски покрет; Немачка је, у Украјинској као и у Румунији, гледала да уништи заједницу руско-румунских интереса; и најзад, Немачка је у Турској својим интригама, па чак и силом, повредивши потсдамски споразум и дана обећања, гледала да компромитује енглеско-руске интересе. Такве исте интриге у Кини и Јапану остале су, за срећу, без успеха.

ЈУТРОШЊИ ТЕЛЕГРАМИ

Немачки губитци на Висли

Петроград, 27 јануара. — Изгледа да су Немци за 6 дана, толико су трајали њихови напади на наше положаје код Боржимове, Гумина, Воље Жидловске, — изгубили које мртвих које рањених, више десетина хиљада војника.

Руси напредују

Петроград, 26. јануара. — У Карпатима наше трупе гоне непријатеља у стопу у пределима Дукле, Љупкова, Ужока, где и даље напредујемо. Још смо заробили 23 официра, 1500 војника, запленили једну хаубицу и више митраљеза.

Битка на Карпатима

Петроград, 27. јануара. — У Карпатима борбе се продужују у пределима Баршфелд—Свидник, где је непријатељ покушао активне операције, али, како није могао издржати јаку борбу, повукао се оставивши нам заробљеника. У пределима Виса Љушков продужујемо нашу офанзу. У току дана заробили смо 69 официра и 5.200 војника и запленили смо 18 митраљеза.

Бугарски зајам у Немачкој

Париз, 27 јануара. — Сви листови коментаришу закључени бугарски зајам с немачким и аустријским банкама. Не зна се, да ли ће тај зајам само бити употребљен да Бугарска исплати неисплаћени интерес државних дугова и изврши разне благајничке операције, или да послужи за наоружање. Свет се пита, каква су обећања добиле Немачка и Аустрија од бугарске владе о њеној неутралности, или о њеној помоћи противу балканских држава, јер услови исплате зајма показују да Берлин и Беч немају довољно поверења у политику Бугарске и желе да врше сталан притисак на Бугарску.

„Тан“ пише: Управљачи Бугарске су тесно везани са аустро-немачком политиком. Они преговарају с нашим непријатељима у исто време када нама чине понуде, те добијају од савезника већег признања за своје аспирације у Македонији. Бугарска је на раскрсници своје судбине. Од бугарског народа зависи да манифестује своју вољу и да је наметне својим управљачима. Његово решење ће одредити његову будућност.

Борба код Кознивке

Петроград, 27. јануара. — Ноћу 25. јануара Немци су почели покрета трупа у циљу да спреме напад против наших позиција код Кознивке. Још у јутру 25. непријатељ је предузео енергичну офанзиву; немачке колоне кретале су се напред и велики губитци првих редова нису задржавали следеће редове. Овај је непријатељев напад био потпомогнут веома јаком ватром немачке тешке артилерије. Немци су били успели да се дочепају једног важног нашег виси, али ми смо их отерали на бајонет. Напади су следовали један за другим. Пред вече великим снагама они су се дочепали нашег узвишеног положаја и били су потиснути тек после огорчене борбе, и пошто су исцрпели све своје снаге у једном очајном отпору пред нашим општим противнападом, иза кога је дошла борба на бајонет, којој нема равне. Све падине планине биле су покривене немачким лешевима. Пред једним од наших батаљона избројано је више од 1000 мртвих. Код Камиионке, међу запленим предметима, налазе се 3 рефлектора.

За Радничке Новине

— добровољни прилози —

Милан и Симка Јовановић из Шапца 2 дин,
Сава каменорезац из Шапца 1.50 дин.